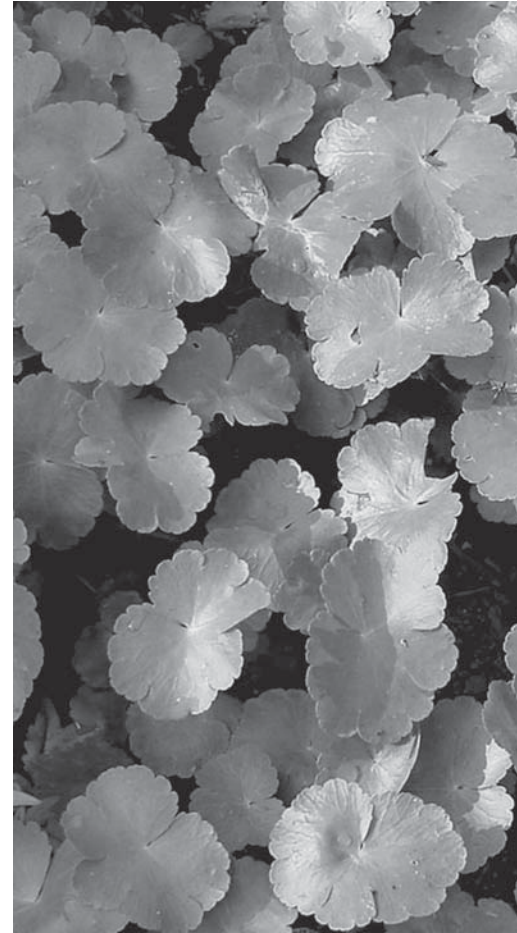

Het grote waternavel

Nee, dit is jammer genoeg geen fabeltje maar het echte verhaal van een ongewenste en agressieve, uitheemse gast of 'exoot' in onze wateren: de *grote waternavel* of *Hydrocotyle ranunculoides*. Deze 'Canadese gans onder de waterplanten' is in staat om explosief te groeien en zo in korte tijd volledige wateroppervlakten te koloniseren.

JORINDE NUYTINCK

Vanuit de oeverlijn vormt deze plant naar alle kanten uitlopers, die maximaal een meter het land opkruipen maar zich over het water vrijwel onbeperkt kunnen uitbreiden. Al snel ontstaat een soort waternavel-'matten', waarbij de inheemse vegetatie praktisch volledig verdrongen wordt. De soort is blijkbaar niet erg vorstgevoelig, in tegenstelling tot vele andere exoten. Op verschillende plaatsen werd waargenomen dat hij een strenge vorstperiode overleefde. Hij doet het bovendien bijzonder goed in wateren met hoge gehalten aan minerale voedingsstoffen (met name nitraat en fosfaat), in de meeste van onze wateren dus (oorzaak daarvan: overvloedige bemesting in de landbouw en lozingen van afvalwater).

Om het verhaal compleet te maken werd vastgesteld dat de grote waternavel zich heel gemakkelijk vegetatief vermeerderd. De planten dragen wortels over bijna gans hun lengte. Afgebroken plantendelen fungeren daarbij als een soort stekjes. Elk afgebroken stukje plant dat op de bodem terechtkomt, vormt zo op zijn beurt weer een nieuwe plant. Met andere woorden, als je hem uit een sloot of vijver weg wil, moet je hem letterlijk met wortel en tak verwijderen, tot het kleinste brokje toe.

Niet alleen voor de natuur in onze wateren, maar ook voor het waterbeheer betekent de explosieve ontwikkeling van grote waternavel een probleem. Wanneer die een hele sloot of watergang dichtgroeit, zoals op verscheidene plaatsen inderdaad

het geval is, wordt de doorstroming van het water ernstig belemmerd. Dit zou lokaal zelfs tot wateroverlast kunnen leiden.

Een belangrijk probleem bij het voorkomen van ernstige overlast van grote waternavel is dat de soort niet op tijd wordt herkend. Toch is grote waternavel in principe niet zo moeilijk te onderscheiden van andere soorten waterplanten. De bladeren lijken min of meer rond, hebben een diameter van vier tot tien centimeter en hebben een weke bladsteel die in het midden is geplaatst. Aan één kant is het blad diep hartvormig ingesneden tot aan de bladsteel en verder is het (als je goed kijkt) vijflobbig (let op, want de lobben bedekken elkaar meestal, waardoor dit niet erg opvalt). Anders dus dan bij zijn inheem-

verhaal

se broer, de gewone waternavel of *Hydrocotyle vulgaris* met zijn ronde, niet ingesneden en kleinere bladeren. De groei begint vanaf mei, is het sterkst in juli en augustus, wanneer de watertemperatuur flink toeneemt, en gaat door tot eind oktober.

Van Amerika tot in Gent via tuincentra

Grote waternavel is afkomstig van het Amerikaanse continent maar is hier geraakt via tuincentra en bijhorende vijver- en aquariumliefhebbers. De plant geldt als waardevolle stikstofvanger en wordt daarom aangewend voor kleinschalige waterzuivering. Maar omdat hij in vijvers in snel tempo het water overwoekert, dumpen de eigenaars hem vaak in een nabijgelegen sloot. Meer dan tien

jaar geleden werd grote waternavel ook opzettelijk maar ondoordacht uitgezet in de Langelede ter hoogte van Wachtebeke, in het kader van kleinschalige waterzuivering. Engels DNA-onderzoek, uitgevoerd op planten uit Groot-Brittannië en Nederland, heeft aangetoond dat vrijwel al deze planten afkomstig zijn van één of enkele stekjes uit Zuid-Amerika.

Momenteel zijn er van deze exoot vijf verspreidingskernen in en rond Gent gekend. Een eerste bevindt zich ten zuiden van Destelbergen, in de Bergenmeersen, vanaf het Reinaertpark westwaarts over een afstand van meer dan één kilometer richting Sint-Amandsberg. Tussen het Reinaertpark en Kasteel Walbos schijnt het water volledig dichtgegroeid te zijn. Ook ten noorden van Vinderhoutte in de Lieve komt de soort fragmentarisch voor. Verder is er natuurlijk de Langelede, een minstens vijf meter breed afleidingskanaal van de Moervaart. Grote waternavel groeit er over een afstand van ongeveer vijf kilometer tussen Wachtebeke en de Nederlandse grens. In 2000 werd de Grote waternavel voor het eerst waargenomen in de Leie in de meersen langs de Watersportbaan en de vijfde gekende locatie is op de Oude Leie in de Assels!

Oproep grote waternavel-werkdag!

Zoals je al kon lezen heeft de grote waternavel ook de kans gezien zich te vestigen op een stuk van de Oude Leie in de Assels, ons onlangs aangekochte reservaat. De slimste aanpak om de plant uit te roeien blijkt momenteel stug volhouden: de plant voorzichtig met de hand verwijderen en dat heel geregeld op dezelfde plaats opnieuw doen, keer op keer, tot hij verdwenen is.

Vandaar deze warme oproep aan iedereen die helder water vol inheemse waterplanten en -dieren wil in de Assels: **kom je uitleven op de grote waternavelwerkdag!** Wanneer deze precies plaats vindt is nog niet vastgelegd, de datum zal later meegedeeld worden via de Digisnep! (*) en zal ook aangekondigd worden op de website (<http://www.natuurpuntgent.be>).

Je kan jezelf trouwens altijd opgeven als vrijwilliger voor de beheerswerken in de Assels. Beheerswerken zijn soms moeilijk maanden op voorhand te plannen en kunnen dus ook niet steeds in Snep! gepubliceerd worden. We contacteren je dan als er werken op til zijn. Geïnteresseerden mailen naar assels@natuurpuntgent.be of bellen 09/227.01.50.

(*) *Digisnep!* is de digitale nieuwsbrief van Natuurpunt Gent, inschrijven via gent@natuurpunt.be.

